

NOTES SOBRE UN EXEMPLE D'ASSIMILACIÓ D'UN PATRÒNIM A LA FRONTERA LINGÜÍSTICA CATALANO-OCCITANA.

Marcel FOURQUET

El municipi d'Eus és situat sobre la vessant sud de la Serra, que culmina a 1300 metres mentre que Montfort es troba sobre el curs superior de la Bolzana, afluent de l'Auda. A vol d'ocell, només 16 quilòmetres els separen. Però una frontera lingüística corre per la carena : és la frontera entre Occitània i Catalunya, una frontera que no ha impedit mai els intercanvis econòmics i humans.

Així, a l'ocasió de recerques genealògiques als arxius del poble d'Eus, m'ha vingut a les mans l'acta de casament d'un dels meus avantpassats que presenta particularitats molt interessants del punt de vista lingüístic. Es tracta del primer document.

És datat del 28 de desembre de 1695. Hi constatem que, 36 anys després de la signatura del tractat del Pirineu, continua sent redactat en català. L'Església catòlica, depositària oficial dels registres de l'Estat civil, mantindrà aquest ús fins al 1737 i això, malgrat el famós Edicte Reial del 1700 que prohibia de "coucher en langue catalane les actes publics".

Una lectura atenta del text escrit per Mossèn Calmon (la signatura del qual figurarà sobre totes les actes de la parròquia durant 15 anys, cosa que facilitarà les comparacions ortogràfiques) ens inspira les remarques següents : identifica els nuvis,

"Joan Forque, fadrí, teixador, de 24 anys, fill de Guillom Forque, del lloc de Montfort, bisbat d'Alet i de Llaurensa, cònjuge, d'una banda i de Chatarina, donzella, de edat de 20 anys, filla de Miquel Oliver i de Maria Agna, cònjuges".

Però, al marge, el patrónim FORQUE revela un afegitó com si, sobre l'arrencada de la primera escriptura, el capellà hagués escrit FORQUET, patrónim corrent a la parròquia d'Eus. Millor, és el d'un dels testimonis de l'acta : Miquel Forquet. Aquest darrer, de 19 anys, era el fill petit de Toni i de Clara Forquet i el germà de Thomas Forquet, de 22 anys d'edat. Així ho confirmen les actes de matrimoni redactades el 6 de gener i el 17 d'octubre del mateix any 1695, pel mateix Pere Jaume Calmon.

Com interpretar aquesta hesitació, materialitzada per l'afegitó ?

Es pot pensar que Mossèn Calmon, originari d'Eus com ho deixa suposar la freqüència d'aquest patrònim a la parròquia, va voler transcriure la manera de pronunciar del cognom de Joan, inhabitual en el seu poble.

Efectivament, en comprovar-ho en els arxius conservats a l'ajuntament de Montfort de Bolzana (malhauradament, només comencen el 1793, o sigui un segle després del casament del nostre Joan), hom no troba ni un sol FORQUE, ni FORQUET o FURQUET. En canvi, els patrònims més freqüents són: FOURQUIE, FOULQUIE, FOLQUIE, FOLQUIER. Sens dubte, era una d'aquestes pronunciacions que el capellà català volgué transcriure, a la seva manera.

D'altra banda, sembla que els "gavatxos" de Montfort i el capellà d'Eus hagin tingut alguna dificultat per comunicar amb precisió. L'acta citat més amunt revela, en efecte, un error bastant grosser: indica "matrimoni entre Joan Forque y Llaurensa", quan Llaurensa és el prenom de la mare de Joan i no el de la núvia Chatarina, filla de Miquel Oliver, així ortografiat en aquesta acta i en els següents. Aquesta Catarina seria "maltractada" encara a l'acta de naixement del seu fill Joan, alguns anys més tard, en 1708, quan el mateix capellà l'anomena Maria. Encara una dificultat de comunicació, sens dubte!

Heus-nos ací 13 anys més tard, en 1708, dins l'acta de naixement del fill de Joan Teixador (doc.III). L'encapçalament, ben cal·ligrafiat, catalanitza d'entrada i clarament el nostre Joan, l'occità. Ha esdevingut Joan Furquet, amb la grafia que corresponia a la pronunciació que s'ha perpetuat fins avui dia.

Aquesta assimilació és confirmada per les actes establertes els anys següents. El nostre teixedor és testimoni de l'acta de defunció del mateix Miquel Forquet, el 25 de juliol de 1709 (doc.IV). De pas, notarem que l'ortografia del patrònim FURQUET enregistra algunes fluctuacions, sota la pluma del mateix Mossèn Calmon. I així, en els documents següents (baptisme del 25.04.1708 i del 08.04.1709, i dos més del 1710) apareix una inexplicable disparitat entre l'ortografia del patrònim del marge, FORQUET, i el del text, FURQUET. Però remarco aquesta vegada que, dins l'acta de baptisme de la seva filla (doc.VII), el prenom de la mare, Catarina, esposa de Joan, és correctament indicat.

Després de 15 anys de pràctica, el nostre teixedor, del qual ens és precisat, per primera vegada, que és "teixador de lli", devia comunicar sense cap problema amb els seus clients i el capellà de la seva parròquia, catalans de soca-rel. Ja no hi ha cap error o confusió en les actes oficials. Hom pot veure-hi un senyal d'"integració", si fem el vocabulari del nostre temps.

Nogensmenys apareix una vacil·lació en la darrera acta de baptisme de la família, la de Chaterina Theresa, del 15.02.1717 (doc.IX). Potser calgui atribuir-la al fet que d'ençà de la darrera defunció d'un albat, la parròquia havia canviat de rector. El nou és un vicari i per transcriure el patrònim, empra en el marge el molt normatiu FURQUET i en el text, l'aproximatiu FULQUET, amb un error sobre la R que recordaria potser la L originària.

Per fi, redactada per un tercer capellà, Labarta, l'última acta (doc.X) és l'acta de defunció, el 1718, de Joan Forquet, enterrat al cementiri de Sant Vicenç, en presència de dos preveres, així és! Acta eminentment lacònica. Les fórmules rituals tradicionals han desaparegut. Es el despullament de la mort!

El nom de Catarina és mencionat una vegada més (doc.XI), el 1719, viuda de Joan, dins l'acta de defunció de la seva filla, Mínyona. Recorda l'ortografia més freqüent FORQUET.

Nascut en terres occitanes, de pare i de mare occitans, Joan FOURQUIE, alias FORQUET, teixedor de lli, reposa doncs d'ençà de 1718 dins la terra catalana del cementiri estret d'Eus, a l'ombra de la pura església romànica de Sant Vicenç. Des de llavors, el seu patrònim es confon amb el dels descendents de les quatre famílies FOURQUET repertoriades al principi del segle XVIII. Així, el vilatge del Conflent que l'acollí, fa tres segles el va assimilar perfectament, de la mateixa manera que, davant d'altres onades d'emigrants, no van deixar de fer-ho tants altres vilatges, als confins de la nostra Catalunya.